

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Zvolte položku. bakalářské práce z Historie

Autor: Marie Francová

Název práce a bibliografické údaje: **Zápisky Václava Rosy jako pramen pro poznání náboženských poměrů první poloviny 16. století**, odevzdáno na ÚČD v srpnu 2021, 62 stran textu, přílohy (tabulka + mapy + itinerář)

Autor posudku: PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.

A) Posouzení obsahu

Definice cílů práce, stanovení výzkumných otázek	výborně
Metodologie práce	velmi dobře
Koncepce a struktura práce	velmi dobře
Práce s prameny	velmi dobře
Schopnost analýzy, interpretace a kritického myšlení	velmi dobře
Invenčnost a původnost	výborně

Pokud je potřeba, zejména v případě hodnocení „neprospěl“ doplňte hodnocení psaným komentářem:

K vymezení a stavbě práce: V názvu práce bych doplnil geografické vymezení analýzy, do klíčových slov bych doplnil časové i prostorové vymezení. Abstrakt je v pořádku, i po stránce jazykové.

Příliš podrobný, rozsáhlý a v kontextu práce neproporční (tvoří více než třetinu textu) se mi jeví výklad o náboženských a církevních poměrech v Čechách, který nepřináší (a ani nemůže přinést) mnoho nového, byť je zřejmé, že si autorka potřebovala složitou problematiku sama pro sebe ujasnit. Navíc se někdy uchyluje k určitým schématům a zjednodušením (a na některých místech tento text působí jako výpisky z literatury), např. ohledně rozsahu kompetencí římskokatolických arcijáhnů a děkanů – domnívám se, že mohly v určitých případech zasahovat i utrakvisty; či ohledně vztahu mezi Hromničními články a Aušpurskou konfesí – těžko jej předjímat, když ta vznikla až později a luteránství v roce 1524 ještě rozhodně nebylo věroučně stabilizované. Co to jsou „tradičně katolické oblasti“? Co je to „české území“ a jak vnímá autorka pozici Moravy v českém kališnictví? Příliš rozkošatělý a zároveň trochu zjednodušený je i výklad o kompaktech – nemá vlastně v tomto rozsahu valného smyslu, Rosa se k nim patrně sám nevyjadřoval.

Úvodní přehled je pochopitelně kompilační a vychází převážně pouze ze dvou zdrojů (*Velké dějiny země Koruny české*, Mackova *Víra a zbožnost*). Recipovala autorka i práce

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

německé? Zohlednit by se měly přinejmenším studie práce W. Eberharda (jsou uvedeny jen jeho česky vydané práce a jen v seznamu literatury, nikoli v poznámkách pod čarou) a důkladněji i studie A. Skýbové (*Husitský epilog na koncilu tridentském*). Vůbec by bylo možné využít více i novější literaturu (studie J. Justa, J. Pánka, P. Vorla, snad i P. Hlaváčka, úplně mi chybí odkaz na práce P. B. Kurky, při výkladu o roku 1547 by stálo za to ocitovat sborník vydaný v roce 1997 ke stavovskému odboji, práce k náboženským menšinám a další práce moderní literatury atd.).

Výklad o „makropoměrech“ bych tedy zestručnil a zasadil případně do kontextu České koruny (tako jako by se „české dějiny“ redukovaly jen na dějiny Českého království) a soustředil na problémy, které reflektoval sám Rosa (tak i o jednotě bratrské, byť autorka potom analyzuje Rosův pohled na ni). Snad by těmto více než dvaceti stranám prospělo i členění na menší podkapitoly, případně kratší odstavce (to platí i pro další části práce, včetně srovnání pohledu Rosova, Bartošova a Sixtova). Nemyslím si, že by v jednotě bratrské převládá kalvinismus a myslím si, že složitější je i osoba Lukáše Pražského a jeho pozice ve sporech mezi velkou a malou stránkou.

Lze hovořit – vzhledem ke složitosti situace – „o pravdivých náboženských poměrech“ v Čechách a na Moravě (s. 14)? Zdroje z benefícia myslím nezáležely jen na rozhodnutí osady, která náležela k farnosti (s. 12), ale také na historickém vybavení celého benefícia a záduší. S. 10 – snahy o sblížení katolíků a kališníků a využívání právního rámce kompaktát vnímám jako jasný projev strategických schopností Ferdinanda I. v jeho rekatolizačních snahách. Obnovu pražského arcibiskupství je nutno nazírat i v souvislosti s tridentským koncilem (autorka tak činí až níže v práci, kde se poněkud opakuje). Pozor na užívání slova „farář“ – ne každý kněz byl přece farář (s. 12).

Autorka by se měla vyvarovat hodnotících soudů (s. 16 – „naštěstí 14. března skončilo funkční období...“) – práce by měla být co nejvíce neutrální, opakování starších tezí („Stavové a radikální utrakvisté chtěli ovládnutím dolní konzistoře realizovat svůj plán“). Vyvaroval bych se i pojmu „ideologie“. Jakou církev myslí „novou církví“ na s. 21? Poněkud abruptně autorka ukončuje výklad o stavovském povstání, s odkazem na to, že jej dokončí na základě sledovaných pramenů. Domnívám se, že aušpurský mír nezmiřnil jednoznačně politické napětí v Říši (zde postrádám obecnou literaturu, např. práce F. Seibta)

Vstup stavů do působení konzistoře je, domnívám se, typickým projevem rostoucího vlivu světské moci v náboženských záležitostech. Jak se mohl dostat Rosa na faru katolické patronátní paní (s. 43)? Výklad o kuchařkách a čeledi bych nekladl na první místo analýzy, snad bych jako první uvedl vztahy kněží k patronům.

Poněkud nejistá je autorka v otázce terminologie (reformace, monarchie – s. 19, slovo „sekta“ pro náboženské menšiny). Domnívám se, že Rosovo označování luteránů, novokřtěnců apod. jako sekt odpovídá dobovému úzu. Pozn. 3 – práci o rukopisech z vídeňské knihovny nevydal Arnošt, ale Michael Denis.

Rozbor samotných zápisků je kvalitní, nicméně poněkud popisný a místy působí spíš jen jako sumář, výčet bez hlubší interpretace, srovnání a zobecnění. Jistě bychom řadu podobných potíží kališnických kněží našli třeba i u Zikmunda Wintera. Zajímavé je, jak se proměňuje Rosovo hodnocení Cahery – mělo by se nějak okomentovat. Poněkud výčtově působí propojení obecných informací o administrátorech a o Rosově pohledu na ně. Ohledně Rosových stesků na Caheru snad lze podotknout, že si možná klasicky stěžoval na nadřízené?

K metodologii: autorka se hlásí k metodě analýzy textu a komparaci. Práce je svou povahou nutně interdisciplinární, ale tato rovina by se jistě mohla prohloubit. Oceňuji pokus o komparaci.

B) Posouzení formálních náležitostí

Seznam pramenů a literatury, práce s literaturou	velmi dobře
--	-------------

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Poznámkový aparát	velmi dobře
Formální struktura práce	velmi dobře
Stylistická a jazyková úroveň	velmi dobře
Přílohy (pokud jsou)	velmi dobře

Pokud je potřeba, zejména v případě hodnocení „neprospěl“ doplňte hodnocení psaným komentářem:

I v této práci najdeme překlepy a jazykové prohřešky, tak už v abstraktu – „elaboration“, pozn. 3 – „ibliothecae“. Přesto však M. Francová píše poměrně čtivě a chyby této povahy jsou v únosné míře. Ruší mě užití různých fontů písma v obsahu, jiného písma autorka užívá v poznámkách pod čarou a hlavním textu, takže zpracování působí poněkud nedbale.

Nadužívá se slůvko „tak“ i tam, kam nepatří, místo pomlček se uvádějí spojovníky atd. Místy také chybějí čárky (s. 16, za Szálkay), občas je nekorektní slovosled (s. 25, první věta druhého odstavce), nebo vypadlo slovíčko („to“) na s. 39 textu, kostrbaté formulace jako „navštěvování uskutečňoval“ místo „navštěvoval“, co je „katalog Viklefovy knihy“ na s. 41? „... podával kalich lidem“ (s. 42) – raději „věřícím“, „přečíst Rokycanovy sermony“ – asi by bylo vhodnější uvést moderní výraz, výjimečné jsou hrubky (s. 48 – „stavy se sešli“), občas najdeme nadbytečné vycpávkové věty (s. 50), některá vlastní jména (Zlatníky, Fikar) neuvádí autorka jednotně. Vhodnější by byla jiná zkrácená citace pro *Zápisky* (trochu matoucí je citování jménem editora), občas chybí kurzíva či tečka na konci poznámky, jinak jsou ale poznámky pod čarou zpracovány řádně, stejně jako seznam literatury a pramenů.

Přílohy jsou poněkud skrovné, ocenil bych, kdyby tu byl editován nějaký relevantní výňatek ze zápisů. V tabulce by mohly být uvedeny i měsíce Rosova působení (vzhledem k jeho časté fluktuaci), mapy by měly mít uvedeny zdroj a měřítko, poněkud nepřehledná je část o itineráři.

C) Celkové zhodnocení

1) Celkové shrnutí (povinné, alespoň 500 znaků)

Zatímco medievistická témata stále přitahují zájem studentů, raný novověk stojí bohužel v posledním desetiletí – i mezi studenty FF UK – spíše stranou zájmu. A ačkoli doba přelomu obou období, pozdní středověk a počátek raného novověku, v evropském i středoevropském rámci je v poslední době studována dost výrazně jako období, v němž se projevuje řada procesů dlouhého trvání, a to i na poli církevních a náboženských dějin, v českém prostředí bychom stále badatele, kteří se tomuto období věnují, spočítali na prstech dvou rukou. Patří mezi ně školitelka této práce, jež nepochybně inspirovala k jejímu výzkumu i M. Francovou, stejně jako řadu dalších studentů. Oceňuji tedy výběr tématu ze spíše opomíjeného období a vůbec z oblasti církevních dějin (a zase: v poslední době spíše upozaďovaného utrakvismu), jasně stanované cíle práce i jejich naplnění a poměrně jasnou strukturu textu. Za největší nedostatek práce – bohužel v současné době opět nikoli výjimečný – musím označit jazykové i formální nedostatky, které nejsou očividně způsobeny nekompetentností autorky. M. Francová se vyjadřuje vlastně docela lehce a čtivě a zvládá i základní principy historického řemesla, nicméně je patrný chvat při závěrečné redakci práce. Jako výraznou disproporcí potom chápu rozsáhlou úvodní, kompilační část vůči částem analytickým. Proto nelze práci, navzdory jejím nesporným kvalitám, hodnotit lépe než známkou velmi dobře.

2) Případně navrhovaná témata či otázky k obhajobě

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Lze odlišovat „pražské“ a „celostátní události“? (viz abstrakt)

Pokládá autorka téma za vyčerpané, anebo si dokáže představit, jak svůj výzkum dané problematiky prohloubit? Byl by cestou třeba výzkum Rosových kázání?

Dokázala by něco více říci k Rosovým výkladům o snech?

Autorka se nepokoušela dostat k originálu Rosových zápisků, ale snažila si získat aspoň aktuální informaci o jejich stavu? (viz třeba Karel BERÁNEK, *Bohemika archivní povahy v rukopisném fondu Rakouské národní knihovny ve Vídni*, in: SAP 34, 1974, s. 109–133)

Mělo by smysl zohlednit i vydané narativní prameny té doby, tj. např. kroniku V. Hájka, M. Kuthena či B. Bílejovského nebo pozůstalost bratrskou? A co třeba sněmovní snešení?

Jak vnímal autor prostor a čas? Nakolik do díla vstupuje jeho osobnost, lze jeho práci vnímat jako egodokument? Mají zápisky nějaký širší historický rozměr, dá se hovořit o nějaké filozofii dějin u Rosy, začíná až svou současností?

Jak by autorka uvažovala o žánru zápisků a o zdrojích, z nichž Rosa čerpal (ne vždy byl přece očitým svědkem událostí)? Zajímavé je ostatně ostré hodnocení císaře Karla V. a Ferdinanda I., které jasně naznačuje i to, že zápisky byly zamýšleny jako soukromá spisba, že autor nepočítal, že to někdo bude číst.

Jak se v díle odráží myšlenkový svět Rosy? Jsou dochovány nějaké zprávy o jeho knihovně, kromě oné krádeže? Autorka naznačuje, že Rosa je spíše autorem středověku než humanismu – mohla by toto tvrzení důkladněji podložit (zajímavý je ovšem jeho zpráva o tom, že jednota bratrská je vinna přiletem kobylek v roce 1546).

Co jeho duchovní život a náboženská praxe? Stylizuje se nějak on sám? A jak by zhodnotila Rosův jazyk a styl? Škoda, že neuvádí více přímých citátů, zejména při rozboru zápisů.

Dochovaly se k Rosovi i obrazové či obecně ikonografické prameny? Jak to bylo tedy s celibátem u kališnických kněží, najdeme u něj třeba nějaké odsudky nepovolených sexuálních styků? Jaký je Rosův pohled na farníky (zde by se mohlo uvést víc příkladů na s. 49)

Odráží se v díle turecké nebezpečí a nástup Habsburků? A jak vnímal Rosa katolickou církev či příchod jezuitů (Mikuláš Dačický z Heslova?) Jak Rosa vnímal Luthera a jak náboženské radikály (novokřtěnce, selskou válku? – to z konečného textu vlastně nakonec vypadlo.)

Dovolují zápisky kromě záležitostí sociálních sledovat i věci striktně duchovní a církevní?

Občas autorka naznačuje, kdo a jak Rosu povolával, lze ze zápisků vyvodit více o mechanismech jmenování kněží? Byla běžná tak proměnlivá kariéra kněze? Měly fary, na nichž působil, nějakou hierarchii? Vyrovnávala se autorka i se starším bádáním o náboženských dějinách Čech (co třeba F. Hrejsa, R. Říčan, A. Molnár?) A co práce J. Halamy nebo P. B. Kurky?

3) Závěrečné doporučení

Práci **doporučuji** k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou **velmi dobře**

V Praze, dne 31. 8. 2021

Podpis PhDr. Jan Zdíchyneček, Ph.D.